

31 ΜΑΡ. 2007

Μωρίας ἐγκώμιον

του Νικ. Λ.Γ. Λιναρδάτου

Τὸν τελευταῖο καιρὸ ἓνας ἢ μία ἢ μερικοὶ ἢ πολλοὶ πανεπιστημιακοὶ καθηγητὲς (καὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας) σάμπως νὰ ἔχουν συγκεχυμένη ἔννοια τοῦ τί εἶναι δημοκρατικό:

«Οἱ Ἕλληνες ἱστορικοὶ ἐκπροσωποῦμενοι ἀπὸ τὰ ἐπιστημονικά τους περιοδικὰ ὑπεστήριξαν τὸ βιβλίον [ἱστορία ΣΤ Δημοτικοῦ – Στὰ νεότερα καὶ σύγχρονα χρόνια] [...] Ποιούς λοιπόν, ἂν ὄχι τοὺς ἐπαγγελματίες ἱστορικούς (καὶ θέβαια τοὺς δασκάλους), πρέπει νὰ ἐμπιστεύεται ἡ ἑλληνικὴ πολιτεία γιὰ τὴ συγγραφή καὶ τὴν ἀξιολόγηση τοῦ βιβλίου; Αὐτοὶ μετέφεραν στὸ ἔργο τους τὰ κοινῶς ἀποδεκτὰ πορίσματα τῆς κοινότητάς τους, αὐτοὶ μετέχουν στὴν ἔρευνα καὶ αὐτοὶ παρακολουθοῦν τί συμβαίνει διεθνῶς, τόσο στὸν χῶρο τῆς ἱστορίας, ὅσο καὶ στὸν χῶρο διδασκαλίας τῆς ἱστορίας». («Τὸ βιβλίον ἱστορίας τῆς ΣΤ Δημοτικοῦ καὶ ὁ Εὐφυῆς Σχεδιασμός», «Τὰ Νέα», 28 Μαρτίου 2007).

Σὲ αὐτὰ ἐγὼ μυρίζομαι ἄρωμα κορπορατισμοῦ. Καταλαμβάνουμε ἓναν χῶρο κοινωνικῆς δραστηριότητος καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς κρατικῆς ἐξουσίας τὸν περιχαρῶνουμε καὶ ἀπαγορεύουμε τὴν εἴσοδο σὲ πάντα ἄλλον (βέβηλο). Ὁ κορπορατισμὸς φέρνει στὸν νοῦ ὁμῶς ἀτυχῆς στιγμὲς τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας. Καὶ δυστυχῶς, εἶναι μία ἀπὸ τῆς ἀρρώστιας τῆς κοινωνίας μας. Φαίνεται τώρα πῶς, ἀντὶ νὰ περιορίζεται, ἐπεκτείνεται καὶ σὲ ἄλλους τομεῖς τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς.

Σὲ πό δημοκρατικὲς ἀπὸ τὴ δικὴ μας κοινωνίαν τὸ τί θὰ διδαχτοῦν τὰ παιδιὰ δὲν τὸ ἀποφασίζουν οὔτε ἡ πολιτεία, οὔτε οἱ εἰδικοί ἐπιστήμονες, οὔτε οἱ αὐθεντίες. Τὸ ἀποφασίζουν οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν μίαν σχολικὴν τάξεως σὲ συνεργασία μὲ τοὺς δασκάλους τους. Αὐτοί, οἱ γονεῖς, ἔχουν μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν παιδείαν τῶν παιδιῶν τους καὶ μεγαλύτερη εὐθύνη γιὰ τὴ διαμόρφωση χαρακτήρων χρησίμων γιὰ τὰ ἴδια καὶ τὴν κοινωνία, μέσα στὴν ὁποία θὰ μεγαλώσουν καὶ θὰ ζήσουν ὡς ἐλεύθεροὶ ἄνθρωποι.

Φαντάζομαι πῶς οἱ γονεῖς τῶν μαθητῶν τῆς ΣΤ Δημοτικοῦ δὲν μποροῦν νὰ θέλουν νὰ διδαχτοῦν τὰ παιδιὰ τους ὅτι «Ἀπὸ τὸν 15ο ἕως τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνα ἡ Εὐρώπη ἀλλάζει» (σελ. 1). Γιατί αὐτὸ μόνον σὲ χαζὰ παιδιὰ μπορεῖ νὰ χρειάζεται νὰ λεχθεῖ ἔτσι, μὲ αὐτὸν τὸν ἀνόητο τρόπο. Ὑπῆρχε περίπτωση νὰ μὴν εἶχε ἀλλάξει μέσα σὲ τρεῖς αἰῶνες;

Στὴν ἴδια σελίδα περιέχεται ἡ ἔξης βλακεία: «Ἡ ἐποχὴ αὕτη, εἶναι τόσο σημαντικὴ πού οἱ ἱστορικοὶ τὴν ὀνομάζουν Νεότερη ἐποχὴ». Αὐτὸ πού μένει ἀδιευκρίνιστο εἶναι ἂν ἡ βλακεία εἶναι τοῦ βιβλίου ἢ αὐτῶν πού ὑποτίθεται ὅτι ὀνόμασαν τὴν ἐποχὴ αὕτη Νεότερη, ἐπειδὴ εἶναι τόσο σημαντικὴ. Δὲν ἔχω πρόχειρο τὸ «Μωρίας Ἐγκώμιον» τοῦ Ἐρασμοῦ νὰ ἐλέγξω ἂν ἀναφέρει τὴν περίπτωσιν.

«**Τὸν 14ο αἰῶνα** ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν Ἰταλία ἡ καλλιτεχνικὴ καὶ πνευματικὴ κίνησις, πού ὀνομάζεται Ἀναγέννησις... Μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα χαρᾶς οἱ ἄνθρωποι δημιουργοῦν σπουδαῖα ἔργα ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, ἀρχιτεκτονικῆς, λογοτεχνίας» (σελ. 2). Νὰ σὰς πῶ πῶς θὰ φανταζόμουν, ἂν ἦμουνα παιδί, τὴ σκηνὴ πού περιγράφεται μὲ τέτοια γλαφυρότητα πῶς πάνω. Ἡ Ἀναγέννησις, «κὴρ ἐρασμία / μία τῶν Ἀμαδρυάδων» ἐπιτιβάζεται σὲ τέθριππο ἄρμα (δὲν εἶχαν ἀκόμα τότε τὰ Porsche Cayenne) καὶ ξεκινᾷ γιὰ τὴν Εὐρώπην. Δὲν μπορῶ νὰ σὰς πῶ, πῶς μὲ τῆς τόσες δυσκολίες πού ὑπάρχουν, κατάφερε νὰ θγάλει διαβατήριον. Στὴ διαδρομὴ τῆς κάνει ἐντύπωσις, πού βλέπει ὅλους ὄσους συναντᾷ νὰ γελᾶνε ἀπὸ χαρὰ (Τί χαρά! Τί χαρά!), νὰ γελᾶνε μέχρι δακρύων καὶ τὰ δάκρυα νὰ μεταμορφώνονται μυστηριωδῶς σὲ ζωγραφικὸς πίνακες, σὲ ἀγάλματα, σὲ μεγαλόπρεπες ἐκκλησιᾶς καὶ παλάτια, σὲ ποιήματα καὶ πεζογραφήματα. (Εἶναι αὐτὰ πῶς κατανοητὰ γιὰ τοὺς μαθητὲς τῆς ΣΤ Δημοτικοῦ ἀπὸ τὰ ἀφηρημένα ἔργα ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, ἀρχιτεκτονικῆς καὶ λογοτεχνίας). Στενοχωριέται ὁμῶς πού τῆς λείπει ἡ κοινωνικὴ μεταμόρφωσις.

«**Τὰ ὑπερπόντια ταξίδια** ὑποστηρίζονται ἐπίσης ἀπὸ σημαντικὲς τεχνικὲς ἐφευρέσεις καὶ νέες ἀντιλήψεις γιὰ τὸ σχῆμα τῆς γῆς. Ἡ καραβέλα, οἱ νέοι λεπτομερεῖς χάρτες καὶ ἐφευρέσεις, ὅπως ἡ πυξίδα καὶ ὁ ἀστρολάβος βοηθοῦν τοὺς θαλασσοπόρους νὰ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τῆς ἀκτῆς...» (σελ. 5). Ὅστε χωρὶς αὐτὲς τῆς ἐφευρέσεις καὶ αὐτὰ τὰ ἐργαλεῖα οἱ ναυτικοὶ δὲν ἀπομακρύνονταν (ὅπως «οἱ Ἕλληνες τὸ 1940-1941 ἀπομάκρυναν τὰ ἰταλικά στρατεύματα ἀπὸ τὰ ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα» σελ. 109) ἀπὸ τῆς ἀκτῆς. Ὁ Μασσαλιώτης θαλασσοπόρος Πυθέας τὸν 4ο αἰῶνα π.Χ. ἔφτασε στὴ Θούλη καὶ ὁ ναύαρχος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου Νέαρχος ἐπλευσε στὸν Περσικὸ κόλπον χωρὶς νὰ ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τῆς ἀκτῆς (δὲν εἶχαν τὰ κατάλληλα ἐργαλεῖα, ὡς ἀνωτέρω). Ἐμαθα πῶς ἐπέταξαν μὲ British Airways καὶ μέσω Χήθρου ὁ πρῶτος, μέσω Ντουμπάι ὁ δεῦτερος, προωθήθηκαν.

«**Ἐρρίκος Η΄**: Πορτογάλος ἡγεμόνας γνωστός ὡς Ἐρρίκος ὁ θαλασσοπόρος» (σελ. 5). Καὶ ἡ γάτα μου ξέρει ὅτι ὁ Ἐρρίκος Η΄ δὲν μετακινήθηκε ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, γιὰτί ἦταν ἀπασχολημένος πῶς θὰ ξεφορτωθεῖ γιὰ τὰ καλά τῆς ἔξι συζύγου του. Ὁ δυστυχῆς Ἐρρίκος ὁ θαλασσοπόρος ἦταν ἀπλῶς Πορτογάλος πρίγκηψας καὶ, ἄκουσον, ἄκουσον, τὸ αἰτίαιον νίκα του δὲν ἀναγράφει ἂν ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τῆς πορτογαλικῆς ἀκτῆς.

«**Ἐδρα τῶν φιλοσόφων** εἶναι ἡ Γαλλία» (σελ. 8). Δὲν διευκρινίζεται ἂν οἱ φιλόσοφοι εἶχαν –γιὰ νὰ ἀποκτήσουν ἔδρα– συστήσει ποδοσφαιρικὴ ὁμάδα ἢ ἀνώνυμη εἰταιρεία.

«**Πολλὰ ἀπὸ τὰ προβλήματα** τοῦ παλαιοῦ ἀπολυταρχικοῦ καθεστώτος λύνονται. Δημιουργοῦνται ὁμῶς νέα προβλήματα καὶ καινούργιες ἀντιθέσεις. Γιατί, παρ' ὅλο πού ὁ κόσμος γίνεται πῶς δίκαιος, ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν ἀδικίες» (σελ. 14). Μὲ αὐτὰ τὰ τόσο σαφῆ καὶ συγκεκριμένα ἐμπεδῶνουν τὰ παιδιὰ (12-13 χρονῶν) τῆς ΣΤ Δημοτικοῦ τῆς κοινωνικῆς συνθήκης τῆς Εὐρώπης στὰ χρόνια μετὰ τὴ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις (τὰ μηνύματα τῆς ὁποίας «δημιουργοῦν μίαν νέα δικαιότερη ἐποχὴ, ὄχι ὁμῶς γιὰ ὅλους. Μεγάλες ὁμάδες ἀνθρώπων, ὅπως εἶναι οἱ γυναῖκες ἀποκλείονται ἀπὸ τὰ ἴσα δικαιώματα» σελ. 11. Κι ἔμεινε ξερός ὁ Μπόμπος, γιὰτί ἐπίστευε πῶς ὁ Ροβεσπιέρους ἦταν ἐμεινιστής!).

«**Ἡ γέννησις** τοῦ παιδιοῦ, ὁ γάμος ἀλλὰ καὶ ὁ θάνατος ἀποτελοῦν σημαντικὰ γεγονότα...» (σελ. 24). Αὐτὸς ὁ προσδιορισμὸς τοῦ θανάτου ὡς σημαντικοῦ γεγονότος (τί κραυγὴ μεταφυσικῆς ἀγωνίας!) μού πάει πολὺ. Ἄμ, αὐτὸ τὸ «Πρὶν τὴν ἄλωση...» καὶ ἄλλα, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, τί σοῦ λένε;

Αὐτὰ τὰ λίγα ὡς δεῖγμα. Ἀπὸ ἓναν, πού ἔχει ἐπικρίνει καὶ σὲ ἄλλη περίπτωσιν τὸ βιβλίον, χωρὶς νὰ ἀνήκει σὲ καμμιά ἀπὸ τῆς κατηγορίας, στίς ὁποῖες κατατάσσει τοὺς ἐπικριτὲς τοῦ περιώνυμου βιβλίου ἢ συγγραφεύς τοῦ ἀρθροῦ στὰ «Νέα» (καὶ ἐδῶ ἡ Ἀμερικὴ φταίει). Δὲν εἶμαι Χριστιανὸς φανατικός, δὲν εἶμαι ἰδεοληπτικός διανοούμενος, λαϊκιστὴς δημοσιογράφος, ἐπαγγελματίας ἐθνικιστὴς, συντηρητικὸς πολιτικός, δὲν εἶμαι ἔστω φαίδιρὸς περσόνα τῶν τηλεπαρθύρων (δὲν ἔχω διαβεῖ τὰ τελευταῖα δεκαπέντε χρόνια τὴν πόρτα κάποιας τηλεοράσεως).

Εἶμαι ἓνας ἀπλὸς ἐλεύθερος Ἕλληνας πολίτης, ὁ ὁποῖος ἀσκεῖ τὸ δικαίωμά του νὰ ἐκφράσει τὴ γνώμη ὅτι τὸ βιβλίον ἱστορίας τῆς ΣΤ Δημοτικοῦ εἶναι ἀκατάλληλον γιὰ διδασκαλία τῆς ἱστορίας. Δὲν εἶναι ἱστορία (ἢ ἱστορία ἀναφέρεται στὴν ἐξέλιξη τῶν κοινωνιῶν, δὲν εἶναι ἀναγραφὴ ἀφηρημένων γενικοτήτων). Εἶναι γραμμένο χωρὶς ἦχος, ἔστω ἐλάχιστο, ἐμπνεύσεως, ἐξάρσεως (γιὰ νὰ συγκινήσει τὰ παιδιὰ νὰ ἐμπλακοῦν στὸ μάθημα). Εἶναι μίαν δουλειὰ μηχανιστικῆ, ἀνιστῆ, μίζερη, συχνὰ μὲ ἀνακριβείας, μὲ ὑπόθεθρο κάποια ἰδεολογικὴ ἀφετηρία, ἡ ὁποία ἐπιχειρεῖται νὰ περάσει στὴ ζούλα. Τὰ ἑλληνικά τῆς εἶναι φτωχὰ, πάμπτωχα. Γλῶσσα ξύλινη.

Μὲ μίαν πεζολογικὴ παρομοίωσις εἶναι σάν νὰ θέλουμε νὰ παρουσιάσουμε τὴν ἀνάλατῃ σούπα φιδέ, πού παιδιὰ μὰς ἐδινε ἡ μητέρα μας, ὅταν εἴμαστε ἀρρωστοί, νὰ τὴν παρουσιάσουμε σάν δημιούργημα ὑψηλῆς μαγειρικῆς. Σάν παιδιὰ τὴν ἀπεχθανόμαστε. Καὶ τότε καὶ τώρα πού μεγαλώσαμε.